

УДК 330.55

АНАЛІЗ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДИНАМІКИ РЕАЛЬНОГО ВВП УКРАЇНИ

А. О. Туровська

студентка 2 курсу, група М-21, навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та права

Науковий керівник – к.е.н., доцент Ю. В. Вашай

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті представлені результати аналізу динаміки реального ВВП в Україні за останні роки, а також оцінка впливу окремих факторів та чинників на темпи його зростання і скорочення за період незалежності.

Ключові слова: валовий внутрішній продукт, динаміка, макроекономічні показники, циклічність, інвестування, економічне зростання.

В статье представлены результаты анализа динамики реального ВВП в Украине за последние годы, а также оценка влияния отдельных факторов на темпы его роста и сокращения за период независимости.

Ключевые слова: валовой внутренний продукт, динамика, макроэкономические показатели, цикличность, инвестирование, экономический рост.

In the article the presented results of analysis of dynamics of the real GDP in Ukraine in the last few years, and also estimation of influence of separate factors and factors on the rates of his growth and reduction for period of independence.

Key words: gross domestic product, dynamics, macroeconomic indicators, cyclicalit, investing, economy growing.

“... ми цінуємо те, що оцінюємо, і навпаки. Якщо ВВП – погана міра суспільного добробуту, то з цього випливає, що ми прагнемо до досягнення неправильної мети...”

Дж. Е. Стігліц

Розвиток економіки країни оцінюється за допомогою різних критеріїв – макроекономічних показників, що відображають основні економічні проблеми та цілі суспільства. Найбільш важливим з них вважається валовий внутрішній продукт (ВВП). Саме він є основним макроекономічним показником, який відображає рівень розвитку економіки країни.

Проблемам дослідження динаміки ВВП та причин і факторів, що його зумовлюють, присвячені наукові праці багатьох вчених, зокрема В. Геєця, А. Гальчинського, О. Дзюблюка, Л. Шморгунова, І. Багратяна, О. Васильєва, І. Крючкової, В. Литвицького, М. Савлука, А. Савченка, М. Одінцова, М. Швайка, І. Манцурова, А. Ревенка, Л. Петкову, М. Лизуна та інших.

Грунтовні дослідження у цій галузі сприяють зменшенню глибини кризових явищ та швидкому відновленню економіки.

Економіка нашої країни пройшла нелегкий шлях становлення за останні роки – від різкого падіння показників зростання ВВП до незначного та нетривалого зростання. Однак, на сьогодні, в Україні, на жаль, не вдалось ще подолати стрімкий економічний спад і досягти значних темпів зростання реального ВВП, та, як, наслідок економічного добробуту громадян.

Таким чином, актуальною проблемою, якій присвячено статтю, є аналіз динаміки реального ВВП в Україні за останні роки, а також оцінка впливу окремих факторів та чинників на темпи його зростання і скорочення за період незалежності.

Метою нашого дослідження стало проведення аналізу довгострокової динаміки реального ВВП, на підставі якого виявити основні тенденції розвитку та фактори, які дозволять зробити обґрунтовані прогнози щодо розвитку української економіки на майбутнє.

За концепцією класиків, істинний творець багатства – “річна праця кожної нації”, що направляється для споживання. За сучасною термінологією, це – валовий внутрішній продукт (ВВП), тобто основний показник, який характеризує економічну діяльність в реальному секторі. Валовий внутрішній продукт України є досить нестабільним і це можна прослідкувати за даними, поданими у різних джерелах, зокрема [1-12], шляхом загального статистичного макроекономічного дослідження показників реального ВВП за останні роки.

Аналіз даних [1-3] показує, що 1996-1997 р.р. – це роки, коли вдалося уповільнити падіння вітчизняної економіки та отримати в наступному – 1997 році – суттєве покращення ситуації, що підтверджується першими в історії незалежної України темпами зростання ВВП на рівні 111,1 %. По відношенню до 1990 р. динаміка реального ВВП ілюструє наявність глибокої кризи, починаючи з 1991 р. Відновлення економіки розпочалося в 1999 р. і тривало до 2008 р., у якому було перерване світовою фінансовою економічною кризою [1]. У 2009 р. показник реального ВВП (порівнюючи з 2008 р.) впав на 77 млрд. дол., а темп росту зменшився майже вдвічі. Таке значне падіння обсягу ВВП у 2009 р. та невисокі темпи економічного зростання впродовж 2010-2012 р.р. визначали загальний стан державних фінансів, не давали змоги істотно збільшити обсяг видатків соціального спрямування та швидко поліпшити умови життя найбільш вразливої частини населення [4].

Слід зазначити, що світове господарство та індустріально розвинуті країни, які опинилися в епіцентрі кризи, перейшли у фазу відновлювального зростання вже наприкінці 2009 р. [5]. В Україні показник ВВП лише в 2013 році зрівнявся з показником 2008 року. У 2012 році реальний ВВП збільшився на 0,2 %. Динаміка економічного зростання протягом року була нерівномірною. Приріст реального ВВП за 2013 рік був нульовим. Зокрема, зниження реального ВВП упродовж перших трьох кварталів року (на 1,1% у I кварталі та на 1,3% у II та III кварталах) компенсувалося зростанням економіки у IV кварталі (на 3,7%). Реальний валовий внутрішній продукт України (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та Севастополя) в першому кварталі 2014 року зменшився порівняно з аналогічним періодом минулого року на 1,2%, а в другому – на 4,6% [3]. Відповідно прогнозам [6] ріст реального ВВП України в 2015 р. складе 2,5%, а в 2016 р. – 3,5%.

Проводячи аналіз темпів зростання реального ВВП в Україні можна помітити певну циклічність, яка спостерігається протягом останніх 13 років. Проте динаміка показника ВВП насправді приховує дійсні масштаби кризового падіння та труднощі виходу з нього. Ситуація в Україні відрізняється особливою складністю, оскільки відбувається накладання затяжної кризи та поточних кризових явищ. І скільки ще потрібно часу для відновлення темпу росту, який, на жаль, спадає, – невідомо. Тобто, можна сказати, що початковий потенціал зростання економіки, на сьогодні, вичерпує себе.

Україна є найбільш відсталою по виробництву валового внутрішнього продукту [7]. Так, якщо ВВП країн СНД за останні 20 років зріс у середньому на 155%, то український відносно 1990 року становив лише 63%. Головною причиною низьких темпів виробництва ВВП може бути як недостатнє інвестування основного капіталу [7-9] – одного із найважливіших елементів функціонування економіки, так і суттєве збільшення державного боргу України (сумарний темп приросту прямого боргу з останні 5 років сягнув 481,1%) [10]. Слід зазначити, що у міжнародному контексті Україна не є винятком із загального правила – дослідники виявляють переважно негативний вплив боргових потоків на економічне зростання у довгостроковому періоді. З огляду на це можна зробити висновок, що нарощування державного боргу позитивно впливає на економічну динаміку лише в короткостроковому періоді.

Вагомим чинником припинення зростання боргової піраміди, активізації інвестиційних процесів та, відповідно, підвищення темпів приросту ВВП є гармонізація структури валового

наявного доходу (ВНД) [11], що потребуватиме кардинальних зрушень на ринку запозичень: зниження відсоткових ставок за кредити за умови припинення економічно безпідставного підвищення соціальних трансфертів, або навіть їхнього “замороження” на декілька років. Проте розраховувати на швидке зменшення державного боргу України у зв'язку з очевидними об'єктивними причинами не доводиться. Єдиний вихід із ситуації, що склалася, полягає у значному зниженні податкового навантаження з одночасним обмеженням додаткових державних запозичень [12]. Є підстави вважати, що саме в цьому напрямку і повинна реалізовуватись макроекономічна політика держави.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати наступні узагальнення та висновки:

1. Досить значні темпи збільшення реального ВВП, що спостерігалися на початку 2000-х років, залишились у минулому. Статистичні показники останніх років вказують на значне уповільнення росту ВВП вітчизняної економіки.

2. Аналіз темпів зростання реального ВВП за останні 13 років вказує на існування певної циклічності зростання обсягів. Так, досить помітне зростання ВВП протягом перших двох років змінюється досить незначними темпами зростання в наступному році.

3. Важливим стимулом для зростання реального валового внутрішнього продукту в нашій державі повинна стати структурна перебудова за наступними напрямками:

- формування продуманої та зваженої макроекономічної політики, яка повинна забезпечити сприятливі умови для підвищення темпів зростання ВВП як основного показника та ефективного його використання в таких сферах, як кінцеве споживання, інвестиції та зовнішня торгівля;

- формування галузевої структури виробництва ВВП, наближеної до структури розвинених країн. Це потребує високих темпів розвитку сфери послуг;

- досягнення ефективнішого використання ВВП за рахунок збільшення частки споживання населенням матеріальних благ і послуг, нарощування експортного потенціалу.

Розглянувши ВВП як головний показник соціально-економічного розвитку нашої країни та можливості реструктуризації економіки, можна зробити висновок про те, що він відіграє надзвичайно важливу роль у визначенні економічного здоров'я суспільства. Він створює базу дослідження та аналізу соціально-економічного потенціалу країни в цілому.

В Україні є всі можливості для того, щоб вийти на якісно новий рівень розвитку економіки, проте без державного втручання, без видатків на стимулювання пріоритетних галузей господарювання, без бюджетних інвестицій цей процес може затягнутися на багато років.

1. Дем'янчук І. А. Економічна турбулентність в Україні та перспективи її розвитку // Економіка та держава. – 2012. – № 4. – С. 98-100.
2. Бахрушин В. Є. Аналіз динаміки макроекономічних показників України // Держава та регіони. – 2012. – № 4. – С. 5-10.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Лондар С. Л., Козарезенко Л. В. Рівень добробуту населення як складова розвитку людського потенціалу: можливості фінансового регулювання в Україні // Фінанси України. – 2013. – № 9. – С. 45-59.
5. Рязанов В. Т. Економічна політика після кризи: чи стане вона знову кейнсіанською? // Економіка України. – 2014. – № 5. – С. 4-27.
6. Дослідження структури ВВП : матеріали дослідницького відділу Action Data Group, лютий 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.actiondatagroup.com/ua>.
7. Шморгун Л. Г. Відтворення основного капіталу як фактора зростання валового внутрішнього продукту // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 74-78.
8. Кіркова Н. П. Оцінка динаміки інвестиційного клімату в Україні // Інвестиції : практика та досвід. – 2014. – № 16. – С. 46-50.
9. Одінцов М. М. Фактори зростання валового внутрішнього продукту в умовах трансформаційної економіки // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 3. – С. 12-13.
10. Богдан Т., Богдан І. Моделювання впливу боргової політики на економічний розвиток України // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 10. – С. 20-27.
11. Крючкова І. В. Диспропорції валового наявного доходу України та їхній вплив на динаміку ВВП // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 3. – С. 21-37.
12. Васильєв О. Синергетична модель прогнозування динаміки ВВП України // Банківська справа. – 2012. – № 1. – С. 59-67.